

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ**

КАФЕДРА ПАРАЗИТОЛОГІЇ ТА ФАРМАКОЛОГІЇ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“ДЕРМАТОЛОГІЯ”

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	21 “ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА”
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	211“ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА”
РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	ДРУГИЙ (МАГІСТЕРСЬКИЙ)
КВАЛІФІКАЦІЯ	МАГІСТР З ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ

Біла Церква – 2024

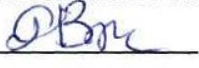
Робоча програма з дисципліни “Дерматологія” для здобувачів вищої освіти галузі знань 21 «Ветеринарна медицина», спеціальність 211 «Ветеринарна медицина», другий (магістерський) рівень вищої освіти

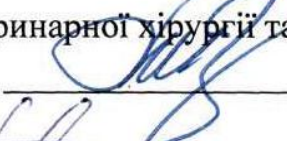
Розробник: Сергій Рубленко, доктор. вет. наук, професор кафедри паразитології та фармакології, Андрій Яремчук, доцент, кафедра ветеринарної хірургії та анестезіології, Максим Шевченко, асистент, кафедра епізоотології та інфекційних хвороб.

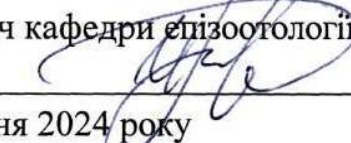
Робоча програма затверджена на засіданні кафедри паразитології та фармакології, протокол № 1 від «09» серпня 2024 р.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри ветеринарної хірургії та анестезіології, протокол № 1 від «09» серпня 2024 р.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри епізоотології та інфекційних хвороб, протокол № 1 від «09» серпня 2024 р.

Завідувач кафедри паразитології та фармакології,
професор / Рубленко С.В./
"09" серпня 2024 року

Завідувач кафедри ветеринарної хірургії та анестезіології,
академік НААН / Рубленко М.В./
"09" серпня 2024 року

Завідувач кафедри епізоотології та інфекційних хвороб,
доцент / Царенко Т.М./
"09" серпня 2024 року

Гарант другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 211 «Ветеринарна медицина» (термін навчання 6 років), доктор вет. наук, професор, академік НААН

“14” серпня 2024 р. /Рубленко М.В./

Схвалено Вченою радою ФВМ Білоцерківського НАУ, галузь знань – 21 “Ветеринарна медицина”, спеціальність – 211 “Ветеринарна медицина”

Протокол № 1 від “15” серпня 2024 р.

“15” серпня 2024 р. Голова /Власенко С.А./

ЗМІСТ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	5
3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	5
4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	7
5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	9
6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	11
6.1. Лекції	11
6.2. Практичні заняття	13
6.3. Самостійна робота	15
7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ	18
8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	18
9. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	19
10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	19
11. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ	20
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	21

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Згідно з навчальним планом на 2024–2025 навчальний рік, на вивчення дисципліни «Дерматологія» для денної форми навчання виділено всього 90 академічних годин (3 кредити ECTS), у т.ч. аудиторних – 42 годин (лекції – 14, практичні заняття – 28), самостійна робота студентів – 48 години.

Опис навчальної дисципліни за показниками та формами навчання:

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 3	Галузь знань: 21 – Ветеринарна медицина	Денна форма навчання
		Вибіркова дисципліна
Кількість змістових модулів – 3	Спеціальність: 211 – Ветеринарна медицина	Рік підготовки: 6-й
		Семестр: 11
		Вид контролю: залік

Структура дисципліни за видами занять:

Дисципліна	A	B	C	D	E	F	G	H
Дерматологія	14	-	48	8	8	12	-	90 (Зкредити)

A: лекції; B: семінари; C: контрольоване самонавчання; D: лабораторна та описова робота, E: неклінічна робота на тваринах; F: клінічна робота на тваринах; G: інші; H: разом

Мета вивчення дисципліни – сформувати у студента систему компетентностей щодо патогенезу та діагностичних алгоритмів хвороб шкіри. Результатом вивчення дисципліни має стати вміння і здатність приймати рішення щодо діагностичних і лікувальних процедур у тварин різних видів з шкірним синдромом.

Набуття компетентностей з дисципліни студентами

№ СК за СВО	Класифікація компетентностей за НРК	Знання	Уміння	Комунікація	Автономність та відповідальність
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності					
СК 8	Здатність планувати, організувати та реалізувати заходи лікування тварин різних класів і видів, хворих на інвазійні хвороби;	Знати особливості збудників заразних хвороб патогенез хвороб чинні нормативно-правові акти щодо методів боротьби ними та способи засоби фізіо-, дієто-фармакотерапії.	Здатність застосовувати раціональну схему лікування хворої тварини, обираючи етіотропну, нозогенетичну, замінну, симптоматичну, а за необхідності – і радикальну терапію хворої тварини. Здатність використовувати специфічні й симптоматичні фармацевтичні препарати та лікарські засоби для лікування тварин, хворих на заразні та незаразні хвороби	Здійснювати контроль дотримання та виконання чинних нормативно-правових актів стосовно методів та заходів лікування тварин, хворих на незаразні та інвазійні хвороби	Здійснювати контроль дотримання та виконання чинних нормативно-правових актів стосовно методів та заходів лікування тварин, хворих на незаразні, інфекційні та інвазійні хвороби
СК 12	Здатність розробляти та реалізувати заходи, спрямовані на	Знати закономірності розвитку епізоотичного	Складати й аналізувати необхідні ветеринарні документи та проводити	Здатність аналізувати ефективність планових діагностичних досліджень	Спроможність розробляти та брати відповідальність

	захист населення від хвороб, спільних для тварин і людей;	процесу, етіології та патогенезу незаразних, інфекційних та інвазійних хвороб тварин. Враховувати характер проведення різних ветеринарних обробок, видів, вікові, породні та індивідуальні особливості тварин	гляд тварин і підконтрольних вантажів. Формувати концепцію проведення протиепізоотичних заходів, аналізувати ефективність проведення дезінфекції, дезінсекції, дератизації	специфічних та загальнопрофілактичних заходів, обґрунтувати доцільність симптоматичного лікування хворих тварин	впровадження системи заходів, спрямованих на захист населення від хвороб, спільних для тварин і людей
СК 13	Здатність розробляти стратегії профілактики інвазійних хвороб.	Знати закономірності розвитку епізоотичного процесу, етіологію та патогенез незаразних, інфекційних та інвазійних хвороб тварин і шляхи запобігання їм та недопущення	Організувати і проводити профілактичні обробки проти інфекційних та інвазійних хвороб, а також здійснювати диспансеризацію тварин з метою обґрунтованої профілактики хвороб та отримання якісної і безпечної продукції	Здатність пояснювати потребу у проведенні планових профілактичних обробок проти інфекційних та інвазійних хвороб диспансеризації тварин з метою профілактики їх хвороб та отримання якісної і безпечної продукції	Прогнозувати можливість розвитку епізоотичної ситуації, визначати пріоритети дій за тієї чи іншої інфекційної хвороби та встановлювати закономірності його розвитку; моделювати патологічні явища з використанням біологічних об'єктів та сучасного обладнання

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Безпечність, якість харчових продуктів та кормів» базується на знаннях таких дисциплін: «Анатомія тварин», «Цитологія, гістологія, ембріологія», «Фізіологія тварин», «Патологічна фізіологія», «Ветеринарна мікробіологія», «Пропедевтика та діагностична візуалізація», «Фармакологія та фармакотерапія», «Анестезіологія та оперативна хірургія», «Загальна і спеціальна хірургія», «Паразитологія та інвазійні хвороби», «Епізоотологія та інфекційні хвороби».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Результати навчання з дисципліни «Дерматологія»	Студент повинен знати і уміти
ПРН 4. Збирати анамнестичні дані під час реєстрації та обстеження тварин, приймати рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хірургічних хвороб тварин.	РН4.2. Володіти візуальними засобами діагностики та спеціальною апаратурою для проведення необхідних маніпуляцій за хірургічної патології.
ПРН 5 Установлювати зв'язок між клінічними проявами захворювання та результатами лабораторних досліджень.	РН 5.1. Установити зв'язок між клінічними проявами паразитарних та інвазійних хвороб та результатами лабораторних досліджень.
ПРН 7 Формулювати висновки щодо ефективності обраних методів і засобів утримання, годівлі та лікування тварин, профілактики заразних і незаразних хвороб, а також виробничих і технологічних процесів на підприємствах з утримання, розведення чи експлуатації	РН 7.1. Знати санітарно-гігієнічні правила щодо способів утримання, годівлі, водопою та лікування тварин і вміти здійснювати контроль дотримання правил і норм щодо способів утримання, годівлі.

тварин різних класів і видів.	
ПРН 8 Здійснювати моніторинг причин поширення хвороб різної етіології та біологічного забруднення довкілля відходами тваринництва, а також матеріалами та засобами ветеринарного призначення.	РН. 8.1. Уміти здійснювати моніторинг причин поширення паразитарних хвороб. РН. 8.2. Знати ризики від забруднення довкілля препаратами для лікування паразитарних хвороб.
ПРН 15 Знати правила зберігання різних фармацевтичних засобів та біо-препаратів, шляхів їх ентерального чи парентерального застосування, розуміти механізм їх дії, взаємодії та комплексної дії на організм тварин.	РН. 15.1. Знати правила зберігання фармацевтичних засобів для лікування паразитарних і інвазійних хвороб. РН. 15.2. Результати механізму дії препаратів для лікування паразитарних хвороб.
ПРН 19 Уміти аналізувати інформацію, приймати обґрунтовані рішення, уміти набувати сучасних знань.	Уміти аналізувати наукову літературу, користуватися сучасними інформаційними ресурсами.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Дерматологічні захворювання паразитарної етіології

Тема 1.1. Вступ до дисципліни. Основні механізми та інструменти диференційної діагностики дерматологічних патологій

Тема 1.2. Дерматологічні захворювання, викликані паразитичними кліщами

Тема 1.3. Дерматологічні захворювання, викликані паразитичними комахами

Змістовий модуль 2. Дерматологічні захворювання інфекційної етіології

Тема 2.1. Інфекційна дерматологія тварин-компаньйонів

Тема 2.2. Інфекційна дерматологія продуктивних тварин

Змістовий модуль 3. Дерматологічні захворювання незаразної етіології

Тема 3.1. Аутоімунні та алергічні захворювання шкіри

Тема 3.2. Гнійні захворювання шкіри

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
Л		лаб	ПЗ	ІЗ	СР	
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Дерматологічні захворювання паразитарної етіології						
Тема 1.1. Вступ до дисципліни. Основні механізми та інструменти диференційної діагностики дерматологічних патологій	10	2	-	4	-	4
Тема 1.2. Дерматологічні захворювання, викликані паразитичними кліщами	10	2	-	4	-	4
Тема 1.3. Дерматологічні захворювання, викликані паразитичними комахами	10	2	-	4	-	4
Разом за змістовим модулем 1	30	6	-	12	-	12
Змістовий модуль 2. Дерматологічні захворювання інфекційної етіології						

Тема 2.1. Інфекційна дерматологія тварин-компаньйонів	16	2	-	4	-	10
Тема 2.2. Інфекційна дерматологія продуктивних тварин	14	2	-	4	-	8
Разом за змістовим модулем 2	30	4	-	8	-	18
Змістовий модуль 3. Дерматологічні захворювання незаразної етіології						
Тема 3.1. Аутоімунні та алергічні захворювання шкіри	16	2	-	4	-	10
Тема 3.2. Гнійні захворювання шкіри	14	2	-	4	-	8
Разом за змістовим модулем 3	30	4	-	8	-	18
Усього годин	90	14	-	28	-	48

Примітка: Л – лекції, ПЗ – практичні заняття, лаб – лабораторно-практичні заняття; ІЗ – індивідуальні завдання, СР – самостійна робота студентів.

6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Лекції (А)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1		
1	Вступ до дисципліни. Діагностика захворювань шкіри	2
2	Арахнози тварин як причина виникнення дерматозів	2
	Ентомози тварин як причина виникнення дерматозів	2
Змістовий модуль 2		
1	Дерматологічні хвороби інфекційної етіології тварин компаньйонів	2
2	Дерматологічні хвороби інфекційної етіології продуктивних тварин	2
Змістовий модуль 3		
1	Імунологічні захворювання шкіри	2
2	Гнійні захворювання шкіри та її похідних	2
	Всього годин	14

6.2. Практичні заняття

Практичні заняття з дисципліни «Дерматологія» включають неклінічну роботу на тваринах (Е) та клінічну роботу на тваринах (F).

№ з/п	Назва теми	Вид заняття (В, D, E, F)	Кількість Годин
Змістовий модуль 1			
1	Методи діагностики хвороб шкіри (клінічні, мікроскопія зішкрібків шкіри, алгоритми лабораторних досліджень)	F	4
2	Протоколи діагностики і лікування тварин за акародерматозів	E	4
3	Протоколи діагностики і лікування тварин за ентомозів	E	4
Змістовий модуль 2			
1	Дерматологічні хвороби вірусної, бактеріальної та грибової етіології собак та котів	F	4
2	Дерматологічні хвороби вірусної, бактеріальної та грибової	E	4

	етиології дрібної та великої рогатої худоби, свиней і коней		
Змістовий модуль 3			
1	Протоколи діагностики та лікування аутоімунних та алергічних захворювань шкіри. Протоколи діагностики та лікування за екзематозних уражень та патології параанальних залоз	F	4
2	Протоколи діагностики та лікування гнійних уражень шкіри та її похідних (Поверхневі та глибокі піодермії)	F	4
Всього годин			28

6.3. Самостійна робота (С)

Самостійна робота спрямована на більш глибоке вивчення студентами програмного матеріалу за окремими змістовими модулями і темами дисципліни, які не включені в повному обсязі до тематики лекційного курсу та практичних занять.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
Змістовий модуль 1			
1	Техніка фарбування зразків клітин шкіри та мазків крові тварин	4	
2	Профілактика поширення та прояву акарозів у тварин	4	
3	Ураження шкіри, викликані личинками оводів	4	
Змістовий модуль 2			
1	Діагностика та диференціювання дерматологічних хвороб тварин викликаних різними інфекційними агентами	9	
2	Дерматологічні хвороби екзотичних тварин	9	
Змістовий модуль 3			
1	Піодермії у дрібних домашніх тварин	9	
2	Екзематозні ураження у продуктивних тварин	9	
Всього годин			48

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Діяльність викладача орієнтована на студентоцентризований підхід в освітньому процесі, що дозволяє досягнути багатоманітності поглядів на проблеми.

Під час лекційного курсу застосовуються слайдові презентації у програмі Microsoft Office PowerPoint, конспект-роздатковий матеріал, навчальні відеофільми, дискусійне обговорення проблемних питань.

Практичні заняття передбачають лабораторні дослідження харчових продуктів, набуття практичних навиків щодо методик і методів контролю безпечності та якості харчових продуктів і кормів, розв'язування відповідних ситуаційних завдань. На цих заняттях використовуються презентації, навчальні відеофільми, наочні плакати, засоби вимірювання (прилади), методичні вказівки, нормативно-правові акти.

Також матеріали дисципліни викладаються у наступних формах навчання: лекція-бесіда, індивідуальна чи групова консультація, дистанційне навчання у системі Moodle, наукові конференції, а для активного навчання використовуються “мозковий штурм”, проблемно-орієнтоване навчання (Problem-Based Learning), дискусії.

8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль з дисципліни «Дерматологія» включає поточне тематичне оцінювання, модульний контроль, підсумковий контроль – у вигляді заліку (11 семестр).

Тематичне оцінювання аудиторної та самостійної роботи студентів здійснюється на основі отриманих ними поточних оцінок за усні та письмові відповіді з предмету, самостійні, практичні або контрольні роботи.

Модульний контроль проводиться в усній, письмовій та у формі комп'ютерного тестування.

Форми контролю самостійної роботи: обговорення результатів виконаної роботи на занятті; тестування, письмове або усне опитування під час модульного контролю.

Результати оцінювання знань студентів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляються у журнал академічної групи після кожного контрольного заходу.

Залік виставляється за результатами навчальної роботи студента в семестрі (виступів на практичних, семінарських заняттях, оцінок поточного та модульного контролю, виконання контрольних робіт). До уваги беруться результати атестації, стан відвідування студентом навчальних занять.

9. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Під час оцінювання лекційного курсу враховується активність студента в дискусії, якість конспекту.

Оцінку на практичному занятті студент отримує за виконані практичні роботи, командні завдання, зроблені доповіді, презентації, активність під час дискусій.

Під час модульного та підсумкового контролю засобами оцінювання результатів навчання з дисципліни є стандартизовані комп'ютерні тести або усні відповіді на питання.

10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється за чотирирівневою шкалою – «2», «3», «4», «5».

Критерії оцінювання результатів навчання за чотирирівневою шкалою

Бали	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано завдання. Водночас здобувач вищої освіти має продемонструвати вміння аналізувати і оцінювати явища, факти і процеси, застосовувати наукові методи для аналізу конкретних ситуацій, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів, докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Добре»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано 75 % завдань. Водночас здобувач вищої освіти виявляє навички аналізувати і оцінювати явища, факти і події, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів та докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Задовільно»	Отримують за роботу, в якій правильно виконано 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти не виявив вміння аналізувати і оцінювати явища, факти та недостатньо обґрунтував твердження та висновки, недостатньо певно орієнтується у навчальному матеріалі.
«Незадовільно»	Отримують за роботу, в якій виконано менш як 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти демонструє невміння аналізувати явища, факти, події, робити самостійні висновки та їх обґрунтувати, що свідчить про те, що студент не оволодів програмним матеріалом.

Підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 100-бальною шкалою. Вона обчислюється як середнє арифметичне значення (САЗ) всіх отриманих студентом оцінок з наступним переведенням їх у бали за такою формулою:

$$БПК = \frac{САЗ \times \max ПК}{5},$$

де *БПК* – бали з поточного контролю; *САЗ* – середнє арифметичне значення усіх отриманих студентом оцінок (з точністю до 0,01); *max ПК* – максимально можлива кількість балів з поточного контролю.

Відсутність студента на занятті у формулі приймається як «0».

Критерії оцінювання за дворівневою шкалою

Під час проведення заліку навчальні досягнення студентів оцінюються за дворівневою шкалою: зараховано, незараховано.

Оцінка «зараховано» (60–100 балів) ставиться студентові, який виявив знання основного навчального матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання і майбутньої роботи за фахом, здатний виконувати завдання, передбачені програмою, ознайомлений з основною рекомендованою літературою; під час виконання завдань припускається помилок, але демонструє спроможність їх усувати.

Оцінка «незараховано» (1–59 балів) ставиться студентові, який допускає принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не може продовжити навчання чи розпочати професійну діяльність без додаткових занять з відповідної дисципліни.

Критерії підсумкового оцінювання:

Під час підсумкового контролю засобами оцінювання результатів навчання з дисципліни є стандартизовані комп'ютерні тести.

Розподіл балів проводиться за наступною схемою:

Види робіт	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	Загальний бал
Максимально можлива кількість балів	10	30	20	40	100

Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		іспит	залік
90–100	A	Відмінно	Зараховано
82–89	B	Добре	
75–81	C	Задовільно	
64–74	D		
60–63	E		
35–59	FX	Незадовільно (незараховано) з можливістю повторного складання	
1–34	F	Незадовільно (незараховано) з обов'язковим повторним вивченням	

11. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

Наочні засоби:

1. Слайдові презентації у програмі Microsoft Office Power Point;
2. Інформаційні стенди та плакати (постери) у навчальних аудиторіях;

Технічні засоби:

1. Науково-дослідна лабораторія кафедри ветеринарної хірургії та анестезіології навчальна лабораторія кафедри паразитології та фармакології Білоцерківського національного аграрного університету.

2. Засоби вимірювання, реактиви:

Технічні засоби:

1. Лабораторне устаткування.
2. Різні тест-системи для проведення лабораторних досліджень.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література (підручники, посібники)

1. Загальна ветеринарна хірургія. / І.С.Панько, В.М.Власенко, М.В.Рубленко та ін.; за ред. Панько І.С. (видання друге, доп. і пре роб) – 2008. – 328 с.
2. Комп'ютеризовані ситуаційні завдання з ветеринарної хірургії: Науково-методичний посібник для самостійної роботи студентів факультету ветеринарної медицини/ Рубленко М.В., Власенко В.М., Ільницький М.Г., Рубленко С.В., Яремчук А.В., Андрієць В.Г., Черняк С.В., Шаганенко В.С., Підборська Р.В. – Біла Церква, 2017. – 91 с.
3. Корнієнко Л.Є. Інфекційні та інвазійні хвороби кролів / Л.Є. Корнієнко, О.Б. Домбровський, С.І. Пономар та ін. – Біла Церква, 2003. – 288 с.
4. Найпоширеніші інвазійні хвороби свійських тварин в Україні / Ю. Ю. Довгій, О. А. Дубова, Д. В. Фещенко та ін. – Житомир: Полісся, 2012. – 272 с.

5. Паразитарні та інфекційні хвороби м'ясоїдних тварин: навчальний посібник / Ю. Ю. Довгій, М. Л. Радзиховський, О. А. Дубова та ін.; за ред. Ю. Ю. Довгія. – Вид. 2-е, переробл. і допов. – Житомир: Полісся, 2016. – 320 с.
6. Паразитарні хвороби м'ясоїдних тварин : навч. посіб. / Н. М. Сорока, Ю. Ю. Довгій, О. А. Дубова та ін. – Житомир : Полісся, 2014. – 216 с.
7. Пономар С.І. Довідник з диференціювання збудників інвазійних хвороб тварин / С.І. Пономар, В.П. Гончаренко, Л.М. Соловійова; За ред. С.І. Пономаря. – Київ, 2010. – 327 с.
8. Пономар С.І. Довідник з лабораторних методів діагностики інвазійних хвороб тварин / С.І. Пономар, Л.П. Артеменко, О.П. Литвиненко та ін.; За ред. С.І. Пономаря. – Біла Церква, 2011. – 152 с.
9. Пономар С.І. Словник паразитологічних ветеринарних термінів українською, російською, англійською та латинською мовами / С.І. Пономар, С.Г. Боньковська, О.А. Боньковський; За ред. С.І. Пономаря. – Київ, 2010. – 160 с.
10. Словник паразитологічних термінів у ветеринарній медицині / Сорока Н.М., Пономар С.І. – Київ, 2011. – 151 с.

Додаткова література

1. Hnilica, Keith A., and Adam P. Patterson. Small Animal Dermatology-E-Book: A Color Atlas and Therapeutic Guide. Elsevier Health Sciences, 2016.
2. Neuber A., Nuttall T. Diagnostic techniques in veterinary dermatology. – John Wiley & Sons, 2017.
3. Pascoe, Reginald R., and Derek C. Knottenbelt. Manual of equine dermatology. WB Saunders, 1999.